

INSTITUT
PRO POLITIKU
A SPOLEČNOST

Chytré úspory českých domácností

Jak pošťouchnout Čechy, aby lépe spořili a více investovali

POLICY BRIEF / ČERVEN 2019

MARIA STASZKIEWICZ
BARBORA PŘIBILOVÁ

WWW.POLITIKASPOLECNOST.CZ

OFFICE@POLITIKASPOLECNOST.CZ

Chytré úspory českých domácností

Jak poštouchnout Čechy, aby lépe spořili a více investovali

Policy Brief – Maria Staszkievicz, Barbora Přibilová; červen 2019

1. Rozumné řešení nerozumného problému

České domácnosti nespoří málo, bohužel často nespoří příliš účinně. Problémem přitom nejsou jen úspory na důchod, ale i neschopnost hradit relativně nízké částky nenadálých výdajů. Samotný význam úspor se tak mnohdy míjí účinkem a spoření může mít naopak i negativní dopady na finanční rozhodování. Dalším problémem jsou neefektivní investice již naspořených financí, které vedou k jejich menšímu zhodnocení, což nadále podkopává ochotu spořit.

Problém neefektivních úspor je dalším z důsledků dlouhodobě nízké průměrné finanční gramotnosti české populace. Ta s sebou nese zvýšené iracionální jednání a neschopnost se správně rozhodnout v oblasti osobních financí, což vede k nekvalitní struktuře úspor, zbytečným výdajům, řetězcím se půjčkám a v nejhorším případě k pádu do dluhové pasti a mnohonásobným exekucím.

Jedním z řešení, které je diskutováno v tomto textu, je využití poznatků **behaviorální ekonomie ve spojení s technologiemi**. Relativně mladý vědecký obor se zabývá vlivem lidské iracionality v chování a rozhodování, která je právě jednou z hlavních příčin problému neefektivních úspor a investic. Převedení principu behaviorální ekonomie do mobilních finančních aplikací nabízí elegantní způsob, jak spotřebitele efektivně podnítit k racionálnějšímu rozhodování o úsporách a následně i investicích. Spojení všech informací o příjmech a výdajích v jedné aplikaci, která by následně mohla uživateli posílat upozornění a doporučení v reálném čase, by učinilo úspory českých domácností odolnějšími a pomohlo by jim je lépe rozmnožovat.

Podmínkou účinnosti takových aplikací je dobře fungující a otevřené bankovníctví. Jedná se o zákonem zavedený princip zpřístupnění informací uložených na účtech pro služby třetích stran, například právě pro správu osobních financí. Jeho plná implementace ale vyžaduje další legislativní úpravu. Výhody takého bankovníctví by zároveň měly využít veřejné instituce při tvorbě vlastních řešení pro zvyšování finanční gramotnosti. To je nejen v souladu s Národní strategií finančního vzdělávání, ale i s novou Koncepcí rozvoje kapitálového trhu v ČR.

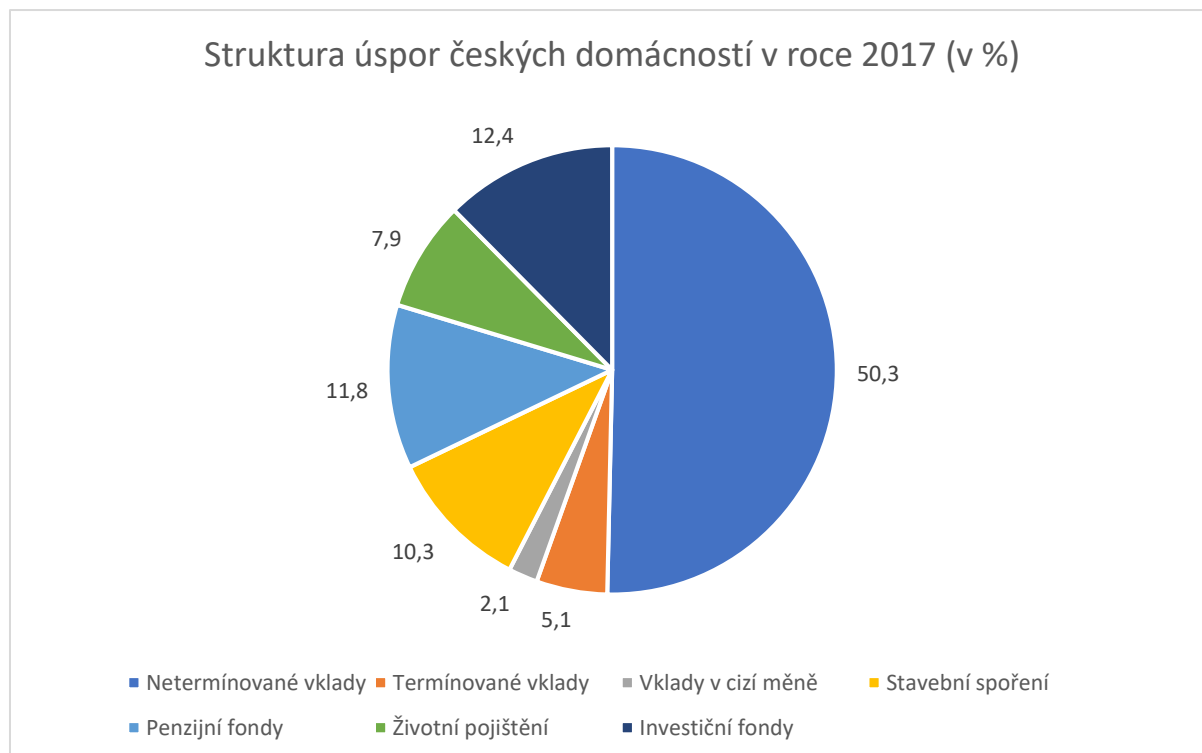
2. Češi a úspory

České domácnosti se v současné ekonomické konjunktúře nebojí více utrácet. Roste tak [spotřeba](#) a spolu s ní i míra [úspor](#). Ta se dlouhodobě pohybuje okolo [11](#) procent (ve 2. čtvrtletí roku 2018 činila [9,95](#) procenta), čímž se Česko příliš neodlišuje od průměru Evropské unie. Ten se pohybuje okolo 12 procent. Nezaměstnanost navíc dosáhla v lednu 2019 pouhých 3,1 procent a i přes očekávané zpomalení hospodářského růstu jsou ekonomická očekávání domácností spíše [pozitivní](#).

Podle [průzkumu České bankovní asociace](#) dnes sice spoří okolo 73 procent Čechů, třetina dotázaných ale nemá přehled o naspořených částkách a ani o svých nákladech. Skoro 39 procent z nich nemá například naspořeno na důchod vůbec nic a často začínají šetřit, až když je pozdě. Například [28](#) procent Čechů pak není schopných ustát nečekaný výdaj nad 10 tisíc korun.

S náhlou potřebou šetřit dochází ke snižování výdajů, čímž vzniká nepříjemný pocit omezování se a proces spoření dostává negativní konotaci. Často následují půjčky mířené na zbytnou spotřebu nebo na uhrazení předchozích závazků, a to v řadě případů bez znalostí rizik a přesných podmínek smlouvy. Takové chování je typické obzvláště před [Vánoci](#), kdy lidé prostřednictvím půjček nakupují mnohdy zboží, které splácí déle, než je samotná životnost produktu (např. oblečení, hračky). Domácnosti se tak kvůli neuváženému kroku více dostávají do dluhové pasti, kterou pak řeší opět půjčkou. Takové jednání je z hlediska finanční gramotnosti zásadním chybným krokem.

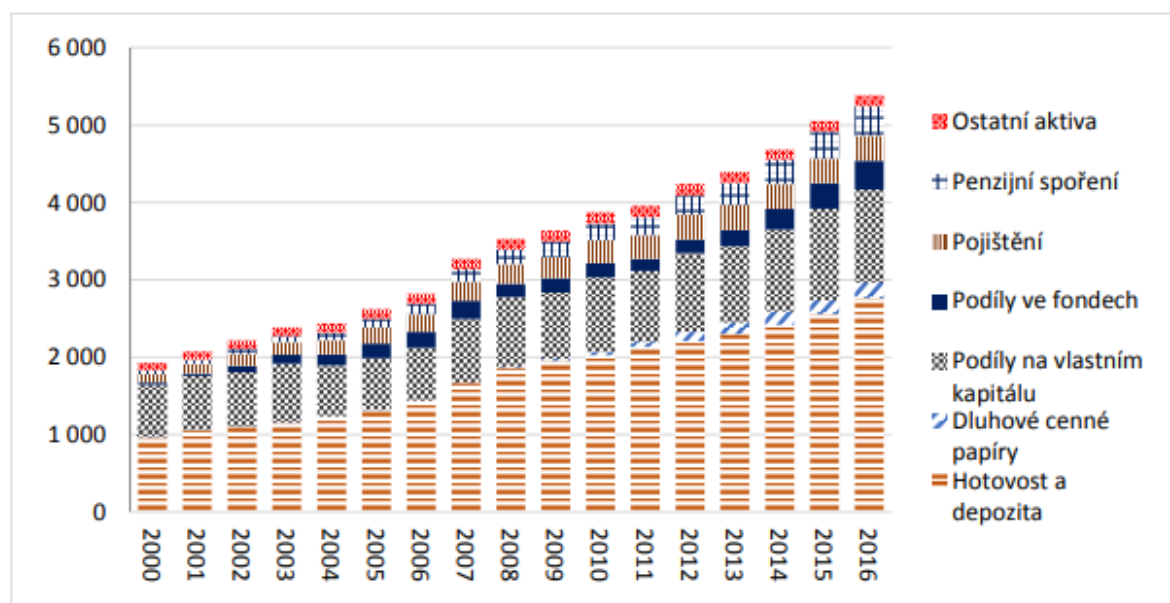
Graf 1: Struktura úspor českých domácností v roce 2017

Zdroj dat: Zpráva ministerstva financí o vývoji finančního trhu v roce 2017 (Ministerstvo financí České republiky, 2018)

Podle [Zprávy ministerstva financí o vývoji finančního trhu](#) tvoří 50,3 procent úspor domácností netermínované vklady (tedy běžné a spořicí účty). Ty jsou sice likvidní, ale výnos je nízký a nedokáže pokrýt inflaci, čímž se peníze v podstatě znehodnocují. Češi se musí nejprve naučit spořit a následně i investovat a tím zhodnocovat své úspory. Změna složení úspor domácností od ukládání na bankovní účty ve prospěch kapitálového trhu je jedním z cílů nové Koncepce rozvoje kapitálového trhu ČR předložené Ministerstvem financí ČR a schválené vládou ČR dne 4. března 2019. V její analytické části se uvádí: “Míra úspor v české ekonomice je poměrně vysoká, mezi evropskými státy je ČR třetí s podílem úspor na hrubém národním důchodu (GNI) ve výši 28,7 procent. Dle výpočtů Světové banky tak česká ekonomika vytvoří za rok přibližně 1,236 bilionu Kč hrubých úspor. Jen nepatrná část těchto úspor se však dostane na kapitálový trh. Důvodem je především velmi konzervativní investiční výhled českých domácností, který se během posledních 16 let zásadně nezměnil.”

Graf 2: Aktiva českých domácností (mld. Kč)

Zdroj: Koncepce rozvoje kapitálového trhu v České republice 2019–2023 (Ministerstvo financí České republiky, 2018)

Z výše uvedeného grafu Ministerstva financí ČR pak vyplývá, že aktiva českých domácností vzrostla z 2 bilionů korun v roce 2000 na 5,4 bilionů korun v roce 2016 (poslední aktuální údaje). Zdaleka největší část prostředků přitom drží domácnosti v hotovosti, na bankovních účtech a vkladech (51 procent v roce 2016).

Online průzkum Agentury Ipsos pro UniCredit Bank pak ukázal, že 51 procent dotázaných neinvestuje z pocitu nedostatku peněz, 45 procent údajně investování nerozumí a 30 procent uvádí, že mají strach ze ztráty peněz. Z průzkumu také vyplývá, že 23 procent dotázaných neinvestuje, jelikož chce mít peníze volně k dispozici. 16 procent nevěří, že z investic dosáhnou výnosu.

Bariéru pro tvorbu úspor a jejich vhodnou alokaci představuje především nízká finanční gramotnost, snaha vyhnout se riziku a případné ztrátě a také neschopnost dívat se na problematiku úspor z dlouhodobého hlediska.

Úspory ať už jako rezerva nebo spoření na důchod představují především problém jedince. Se stárnutím populace a odsouváním hranice odchodu do důchodu kvůli nedostatku prostředků na důchody se nicméně potýkáme ve světovém měřítku. Je tak nejen na jedinci, ale i vládách jednotlivých států, aby se zlepšila situace týkající se penzí a úspor obyvatel.

3. Ekonomické poštuchování, neboli nudging

Předmětem většiny ekonomických teorií je subjekt, který jedná racionálně pro maximalizaci svého užitku. Behaviorální ekonomie jakožto obor ekonomie se naopak s pomocí psychologie soustředí na iracionalitu lidského rozhodování a myšlení. Snaží se prostřednictvím teorií a experimentů poukázat na to, že lidé jsou při rozhodování ovlivňováni mnoha faktory, od kontextu situace po znalosti a emoce, a nemají tak stabilní preference. Člověk může jednat racionálně, denně se ale ocitáme v situacích, kdy je nutné jednat rychle a spontánně bez dostatečného množství informací k tomu, abychom mohli zvážit všechny okolnosti a dojít tak k nejlepšímu možnému řešení.

Jeden ze zakladatelů oboru Herbert Simons přišel v 50. letech 20. století s pojmem „[bounded rationality](#)“ symbolizující omezení lidské mysli kvůli nedostatečným znalostem a informacím, což vede v důsledku k neschopnosti učinit optimální rozhodnutí. V návaznosti na tento koncept přišli Amos Tversky a Daniel Kahneman v 70. letech s tzv. [teorií prospektů](#), na které ukazují, že lidské rozhodování souvisí s kontextem jednotlivých možností a s tím, jak jsou člověku představeny. Například mnohem raději a pravděpodobněji pošleme na spořicí účet 1000 Kč trvalým příkazem každý měsíc, než abychom si průběžně odpírali spotřebu a poslali 12 000 korun jen jednou za rok. Lidé obecně vnímají ztráty intenzivněji než zisky a jsou ochotni riskovat, aby se případné ztráty vyhnuli.

Richard H. Thaler a Cass R. Sunstein přichází v roce 2008 ve spojitosti s teorií liberálního paternalismu s teorií [nudge](#) (šfouch). Podle této teorie mají instituce přicházet s nástroji, které předvídatelně postrčí jedince k lepším rozhodnutím především na základě výchozího nastavení mysli, takzvaného *rule of default*. A to aniž by došlo k přinucení nebo zakázání ostatních možností, čímž zůstává jedinci možnost svobodné volby. Podle této teorie lidé často potřebují postrčit při rozhodnutích, která jsou často složitá, vyžadují sebeovládání a nezahrnují zpětnou vazbu. Pokud se navíc výsledky takového rozhodnutí jeví nejprve jako ztráta a výsledky jsou v nedohlednu, jen těžko si lidé takové rozhodnutí zvolí – příkladem může být krok přestat kouřit, začít sportovat a jíst zdravě. Každý ví, že takové kroky jsou správné i přínosné, a přesto i když se rozhodneme změnit životní styl, cítíme se ze začátku velmi omezení. Výsledky se navíc neobjevují ihned především z důvodů zpoždění ve zpětné vazbě. Lidé se soustředí na aktuální (relativní) užitek a pokud se ze zdravého životního stylu rychle nestane zvyk, je velmi snadné vrátit se zpátky do zaběhlých kolejí. Ty jsou pro nás jednodušší a snáze zapomeneme na dlouhodobý efekt – zdravé tělo.

Spoření je často vnímáno stejně – lidé si uvědomují dlouhodobý přínos spoření (např. na důchod), ale odeslání částky na spořicí účet vnímají jako ztrátu, která může ještě pár týdnů počkat. S pocitem, že důchod je daleko, odkládáme spoření, protože peníze (relativně) potřebujeme teď. Tím se problém kumuluje. Spoření je tedy v principu stejné, jako přechod na zdravý životní styl.

Předloňský laureát Nobelovy ceny Richard Thaler spolu se Shlomo Benartzim přišli v roce 1998 s konceptem penzijního programu [SMarT](#) (Save more tomorrow), který obchází výše zmíněné překážky lidského chování. Při nástupu do zaměstnání je jedinci nabídnut vstup do penzijního programu a pokud se vstupem souhlasí, vše už pak funguje automaticky. V případě, že v budoucnu dojde k navýšení jeho mzdy, zvýší se automaticky i procentuální navýšení jeho příspěvku na penzi. Lidé tak odvedou vyšší částku. Pořád ale pocítí navýšení platu a nebudou mít dojem „ztráty“. Jako výchozí je v programu nastavena celková částka, po jejímž dosažení lze na principu opt-out z programu vystoupit. Mállokdo tak ale učiní, jelikož proces je automatizovaný. Tím ho jedinec v podstatě nevnímá a zvykl si na něj.

4. Digitální finanční kouč

Odhodlat se ke spoření je z psychologického hlediska náročné o to více, když nás k tomu nepřiměje vnější podmínka, například v podobě firmou navrženého nebo zákonem daného penzijního fondu. Jednoduše, myslet na úspory, hledat dobré investice, nebo koordinovat společné úsilí šetřit v rámci domácnosti je časově a finančně náročné. Velkou část těchto činností nicméně lze již dnes automatizovat pomocí digitálních technologií. Díky tomu finanční poradenství, tvorba rodinných rozpočtů a spořicí asistent mohou být součástí jedné mobilní aplikace, kterou máme vždy po ruce. Behaviorální ekonomie zase pomůže správně nastavit

architekturu volby pro finanční rozhodování, aby pro spotřebitele byla co nejpohodlnější a nejatraktivnější.

První krokem k lepšímu spoření je pochopit vlastní chování. Nápomocné v tom mohou být již zmíněné aplikace pro řízení osobních financí: roztřídí výdaje do kategorií, zjistí opakující se vzorce a přehledně graficky ukáží, za co utrácíme nejvíc peněz a případně za jakých okolností. V českém prostředí jich existuje několik, například George, Spendee, nebo Wallet od společnosti Budget Bakers. Všechny se ale potýkají s podobnými problémy – banky poskytují odlišný rozsah dat z účtů, někdy i v odlišném formátu, což snižuje výkonnost těchto služeb.

Aplikaci internetového bankovníctví George mohou ke správě svého účtu využívat klienti České spořitelny. Nabízí přehled příjmů a výdajů, které uživatel může pohodlně třídít do různých kategorií a snadno přiřadit účtenku. Aplikace Spendee a Wallet v základní verzi umožňuje správu rozpočtu – lze do nich vložit příjmy a výdaje, rozřadit je do jednotlivých kategorií a následně sledovat vývoj. V jednotlivých výdajových kategoriích lze také nastavit rozpočty s limity, které nechceme přesáhnout a tím sledovat, jak se nám daří dosahovat stanovených cílů. V prémiových verzích lze propojit aplikaci s bankovními účty, takže jednotlivé transakce se automaticky objevují v dané aplikaci. Podobně může fungovat i multibankovní aplikace Richee od banky Creditas, která má ambici na jednom místě propojit internetové bankovníctví různých finančních institucí užívaných jedním spotřebitelem, aby se mohl lépe orientovat ve svých prostředcích.

Přehledná grafika uživateli znázorní jeho vzorce chování mnohem lépe než výpisy z účtu. To nicméně stále nestačí k ovlivnění chování, jak zacházet se svými prostředky. Některé finanční aplikace proto nabízí funkce automatického spoření. Ve výsledku spotřebitel nemusí pamatovat na to, aby na spořicí účet každý měsíc odvedl určitou částku tím, že plnění tohoto úkolu přenechá softwaru. Zbaví se tak nepříjemného pocitu spojeného se “ztrátou” finančních prostředků. Právě tato negativní emoce, že o něco přicházíme, je podle behaviorální ekonomie jedním z hlavních důvodů, proč se nám nedaří plnit racionální ač nepříjemné cíle.

Do nedávna jediným způsobem, jak samočinně spořit bylo nastavení trvalého příkazu k odvodu peněz na spořicí účet nebo termínovaný vklad. Dnešní technické možnosti jsou ale mnohem pestřejší a vyřeší mnohem složitější situace než pouhé ukládání stranou předem nastavené částky peněz. Pomocí aplikací můžeme šetřit na předem definované cíle jako cestování, nákup konkrétního zboží či zážitku. K jednotlivým záměrům spoření pak můžeme přidat přátele nebo členy rodiny, kteří k němu budou přispívat také.

Lze také zvolit metodu, jakou budeme šetřit. Pomocí automatického zaokrouhlování můžeme každou svoji platbu navýšit o předem určený řád nahoru – například útratu ve výši 78 korun nám aplikace zaokrouhlí na 100, z čehož se 22 korun převede na spořicí účet. Další možností je přizpůsobit částku úspor aktuálním výdajům: na základě analýzy příjmů a útraty aplikace sama automaticky vyhodnotí, kde a kolik můžeme v daném měsíci ušetřit. Některé zahraniční aplikace dokonce nabízí propojení se sociálními sítěmi – například za každé nahrání fotografie na Instagram či Facebook bude na spořicí účet uživatele automaticky odeslána předem zvolená částka.

Mobilní a webové aplikace umožňují také pohodlnější hlídání výdajů. Uživatel definuje, kolik chce v daném časovém intervalu utratit na určité kategorie a vytvoří pro ně jednotlivé rozpočty, například na zábavu, oblečení nebo jídlo. Aplikace bude monitorovat plnění cílů a v případě, že některé z nich přečerpáme, automaticky se nám sníží dostupné prostředky v jiné

kategorii. Další možností je, že pokud jsme některý z rozpočtů naplno nevyužili, můžeme jej o zbývající částku navýšit v následujícím měsíci.

Výše popsaná pravidla pak lze různě spojovat a přidávat k nim prvky gamifikace. Možnosti, které známe z herního prostředí, kde je dobrý výkon odměňován (dalším životem, novou schopností) a špatný trestán (ztrátou bodů, dovedností), tak mohou podobným způsobem motivovat spotřebitele k zodpovědnějšímu zacházení s penězi. Tuto myšlenku podporuje i behaviorální ekonomie, když říká, že lidská psychika se soustředí na aktuální (relativní) užitek. Proto je potřeba finanční chování hodnotit v reálném čase: pochválit za úsporu nebo upomenout za nesmyslný výdaj v okamžiku, kdy proběhne. Pro tuto funkci jsou ideální notifikace v chytrém telefonu. Jejich prostřednictvím lze také upozorňovat spotřebitele na budoucí výdaje nebo poskytovat obecná finanční doporučení.

Kdyby všechny tyto funkce byly nedílnou součástí každé mobilní aplikace spravující osobní finance či internetové bankovníctví, drtivá většina českých spotřebitelů by takto získala osobního finančního poradce v digitální podobě, který by je poštuchoval k efektivnějšímu zacházení s penězi.

5. Otevřené bankovníctví cestou k lepšímu spoření

Digitální finanční koučové jsou jednoduchým a nenákladným způsobem pro zlepšení finančních dovedností, a proto by vláda měla podpořit jejich fungování.

Současně existují všechny potřebné podmínky pro jejich vznik: technologické zázemí a vědecké postupy založené na behaviorální ekonomii a také vybavení – chytrý telefon má dnes 63 procent populace starší 16 let (ČSÚ, 2018). Tento podíl bude navíc stále narůstat, protože ve skupině lidí mezi 16. – 34. rokem jej má skoro každý (přes 90 procent) a u starších generací (45–54 let) jde o až tři čtvrtiny. Důležitou skutečností je i to, že Češi si již zvykli používat finanční aplikace. Podle [průzkumu](#) STEM/MARK pro společnost Trisbee z února 2019 má více než polovina dotazovaných v telefonu nainstalovanou alespoň jednu – nejčastěji mobilní verzi internetového bankovníctví nebo aplikaci pro slevové karty a jejich správu.

Úkolem státu není samozřejmě tvorba jedné digitální aplikace pro řízení osobních financí. Stát by měl především vytvořit regulační podmínky, které zajistí funkčnost komerčních řešení a které zároveň budou chránit data spotřebitelů. Zároveň by ale vláda měla v souladu se svou strategií finančního vzdělávání podpořit takové prvky, které posilují finanční gramotnost, a to následujícím způsobem:

1. Zpracovat metodiku pro efektivnější správu osobních financí založenou na behaviorální ekonomii.

Takový dokument připravený skupinou expertů z řad Ministerstva financí ČR, ČNB, profesních asociací a behaviorálních ekonomů by měl obsahovat obecné principy “nudgingu” v oblasti osobních financí přizpůsobené českým realitám a zohledňující různé věkové a ekonomické skupiny. Metodika by poskytla vědecký základ pro tvorbu jednotlivých komerčních aplikací.

2. Podpořit otevřené bankovníctví nařízením jednotného technického standardu pro propojování aplikace s bankovním účtem.

V minulém roce vstoupil v platnost nový zákon o platebním styku, který transponuje evropskou směrnici o platebních službách (takzvaná PSD2). Hlavním cílem bylo, samozřejmě se souhlasem majitele, umožnit propojení bankovního účtu s aplikacemi třetích stran. Právě díky otevřenému bankovníctví mohou fungovat aplikace, které na jednom místě propojí všechny účty zákazníka a ten získá ucelený přehled o všech svých finančních tocích.

To je zároveň podmínkou pro tvorbu společných rodinných rozpočtů nebo automatizaci řízení úspor. Otevřené bankovníctví nefunguje smysluplně bez jednotného technického standardu, kdy si každá banka sama definuje nejen technické podmínky pro otevření své infrastruktury, ale i rozsah zpřístupněných informací (běžný účet, spořicí účet, kreditní karty apod.).

3. Vytvořit vzdělávací miniaplikaci, kterou by do svých programů internetového bankovníctví nebo správy osobních financí mohly začlenit komerční aplikace.

Widget je malá specializovaná aplikace, která slouží pro rychlou interakci uživatele se samostatným programem (internetovým bankovníctvím, správou osobních financí) a je umístěna na ploše počítače nebo mobilního telefonu. V jednoduché a vizuálně zajímavé podobě poskytuje aktuální informace nebo nápovědy související s obsahem programu, v našem případě s informacemi z bankovního účtu. Státem podpořený widget by mohl plnit informativní funkci – například při automatické platbě sociálního pojištění upozornit na další možnosti, jak šetřit na důchod. Nebo v případě pravidelných splátek úvěrů by uživateli pomáhal spočítat celkovou dlužnou částku. Widget by nikdy nedoporučoval konkrétní komerční služby, ale poskytoval by obecné informace, které dnes nalezneme například na portálu [“Peníze na útěku”](#). Navrhovaná miniaplikace by mohla na tuto webovou stránku navázat a rozšířit ji o interaktivní vzdělávací prvek, který tomuto portálu dnes vyloženě chybí. Otevřený zdrojový kód této miniaplikace by umožnil její začlenění do jednotlivých komerčních služeb.

MARIA STASZKIEWICZ CEO, Česká fintech asociace

Maria Staszkievicz vystudovala lingvistiku, mezinárodní vztahy a evropská studia v Polsku a Německu. Poté pracovala v Generálním Sekretariátu Rady EU v Bruselu. Od roku 2010 žije v Praze, kde působila jako ředitelka Asociace pro mezinárodní otázky a následně jako zástupkyně ředitele Aspen Institute Central Europe.

V současné době vede Českou fintech asociaci, kde zastupuje zájmy firem, které pomocí moderních technologií přináší inovace do světa financí. Zajímá se o digitální ekonomiku a společenské dopady digitalizace.

BARBORA PŘIBILOVÁ Stážistka

Barbora Přibilová je studentkou 3. ročníku oboru Diplomacie – mezinárodní studia na Fakultě mezinárodních vztahů Vysoké školy ekonomické v Praze.

V současné době je stážistkou v Institutu pro politiku a společnost, kde kromě psaní policy papers vypomáhá i s komunikací a administrativou.

Zajímá se o jazyky, politiku, historii, ekonomická témata a světové dění.

Vybrané zdroje

Automatic Enrolment evaluation report 2018. *Department for Work and Pensions* [online]. Great Britain, 2018 [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/764964/Automatic_Enrolment_Evaluation_Report_2018.pdf

Bounded rationality. *Behavioral economics* [online]. 2018 [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: <https://www.behavioraleconomics.com/resources/mini-encyclopedia-of-be/bounded-rationality/>

Domácnosti více utrácí. *Český statistický úřad* [online]. 2018 [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/domacnosti-vice-utraceji>

George Go. *Česká spořitelna* [online]. Česká republika, 2018 [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: <https://www.csas.cz/en/mobile-apps/george-go>

Household saving rate. *Eurostat* [online]. 2018 [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=tein_a500&language=en

Household saving rate %. *Eurostat* [online]. 2018 [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=teco01_31&plugin=1

How to start managing your finance with Wallet?. *BudgetBakers* [online]. Praha, 2018 [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: <https://budgetbakers.com/how-to-start>

Inability to face unexpected financial expenses - EU-SILC survey. *Eurostat* [online]. 2018 [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=ilc_mdso4&lang=en

Nudge. *Behavioral economics* [online]. 2018 [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: <https://www.behavioraleconomics.com/resources/mini-encyclopedia-of-be/nudge/>

Prospect theory. *Behavioral economics* [online]. 2018 [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: <https://www.behavioraleconomics.com/resources/mini-encyclopedia-of-be/prospect-theory/>

Save More Tomorrow. *The European Nudging Network* [online]. 2018 [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: <http://tenudge.eu/project/save-more-tomorrow/>

Spendee. *Spendee* [online]. Praha, 2018 [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: <https://www.spendee.com>

Tarify Twisto účtu. *Twisto* [online]. Praha, 2019 [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: <https://www.twisto.cz/typy-uctu/>

Tiskové sdělení: Výdaje domácností rostly rychleji než jejich příjmy. *Český statistický úřad* [online]. 2018 [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/tiskove-sdeleni-vydaje-domacnosti-rostly-rychleji-nez-jejich-prijmy>

Tiskové sdělení: Míra úspor domácností se zvýšila. *Český statistický úřad* [online]. 2018 [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/tiskove-sdeleni-mira-uspor-domacnosti-se-zvysila>

Tisková konference, 19. listopadu 2018, Češi on-line, ČSÚ Praha. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/100555034/csu_tk_internet_prezentace.pdf/bof88fb8-73c7-43c2-8673-ef8a5aa2f3b1?version=1.0

Workplace Pension Participation and Savings Trends of Eligible Employees Official Statistics: 2007 to 2017. *Department for Work and Pensions* [online]. Great Britain, 2018 [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/712812/workplace-pension-participation-and-saving-trends-2007-2017.pdf

Workplace Pensions: Update of analysis on Automatic Enrolment 2016. *Department for Work and Pensions* [online]. Great Britain, 2016 [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/560356/workplace-pensions-update-analysis-auto-enrolment-2016.pdf

Zpráva o vývoji finančního trhu v roce 2017. *Ministerstvo financí ČR: Oddělení analýzy finančního trhu* [online]. 2018 [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Zprava_2017_Zprava-o-vyvoji-financniho-trhu_v02.pdf

Koncepce rozvoje kapitálového trhu v České republice 2019–2023. *Ministerstvo financí ČR* [online]. 2018 [cit. 2019-06-03]. Dostupné z: https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Konzultace_2018-12-07_Koncepce-rozvoje-KT-v-CR.pdf

Tři z pěti Čechů se investování vyhýbají. Prý mu nerozumí a ani na ně nemají. *Novinky.cz* [online]. 2018 [cit. 2019-06-03]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/finance/482942-tri-z-peti-cechu-se-investovani-vyhybaji-pry-mu-nerozumi-a-ani-na-ne-nemaji.html>

Více než polovina Čechů užívá bankovní aplikace v telefonech. Zbytek má strach o bezpečí svých peněz. *Seznamzpravy.cz* [online]. 2019 [cit. 2019-06-03]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/vice-nez-polovina-cechu-uziva-bankovni-aplikace-v-telefonech-zbytek-ma-strach-o-bezpeci-svych-penez-67103>